

Suncus murina (L.). — Het gepiep in een der laden van mijn laboratorium-schrijftafel onthulde me het familiegeheim van een huisspitsmuis. „Wij weten” — schrijft KOPSTEIN in een artikel, dat de biologie van de huisspitsmuis behandelt in verband met de beteekenis van dit dier voor de epidemiologie der builenpest op Java (Geneesk. Tijdschr. Ned. Indië XXVII, 1932, blz. 1337 — 1349) — „dat *Pachyura murina* haar nest gewoonlijk naast het huis bouwt, ook wel, doch minder dikwijls, in het huis of de bijgebouwen” (l. c. blz. 1342). Een betere bevestiging van de juistheid van de door mij gespatieerde bewering dan fig. 6 geeft, kan — dunkt me — moeilijk geleverd worden. Wij hebben nog geprobeerd of mama-spitsmuis ook op een andere plaats — in onvrijwillige hechtenis nl. — haar jongen wilde grootbrengen, wat echter alleen tot gevolg had, dat ze haar jongen opat; toen hebben we mama maar in de formaline gestopt.

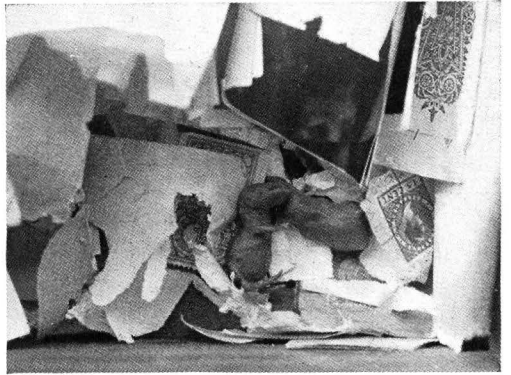

Fig. 6. De huisspitsmuis in huis.

Rectificatie. — Indertijd heb ik bij het neerschrijven van een kleine mededeeling over de rusthouding van *Cyrestis*-vlinders (De Trop. Nat. XX, blz. 203) een rare stommitieit begaan. Als soortnaam van den vlinder gaf ik nl. *martinus* FRUHST. op en dat is zeer bepaaldelijk niet juist. De soortnaam moet m. i. ten rechte luiden: *irmae* FORB.

Medan, Aug. 1933.

KORTE MEDEDEELINGEN

Bestuiving van *Parkia* door vleermuizen en bijen. — In de jaargang 1929 van dit tijdschrift hebben de heren DANSER en VAN HEURN op blz. 118 en 140 enkele mededelingen gedaan over het bezoek van vleermuizen aan de bloeiwijzen van de p e t é-boom. DANSER nam waar, dat de bezoekende vleermuizen zich met de kop naar boven op de bloeiwijzen plaatsten, terwijl VAN HEURN mededeelt, dat zij zich met de kop omlaag vasthechten. De door de laatste geschoten vleermuis bleek een *Cynopterus brachyotis javanicus* te zijn, die tot de kleinere vruchtenetende vleermuizen behoort. Zij zijn dus niet voor de opname van stuifmeel gebouwd en bezoeken de bloeiwijzen van de p e t é dus waarschijnlijk om daarvan te eten. Het is e vraag, of zij door hun vretelij niet meer schade doen dan voordeel door eventuele bestuiving. Daar ik de vleermuizen vaak in de *Parkia*-bomen gezien had, besloot ik de zaak eens wat meer in biezonderheden na te gaan, maar mijn ontijdig vertrek uit Indië deed ook dit onderzoek in het beginstadium eindigen.

Zoals bekend is, draagt de p e t é min of meer peervormige bloeiwijzen, die aan lange stelen aan de takken hangen. Op de knotsvormige bloeias zijn een groot aantal kleine bloemen dicht bijeen geplaatst. De bovenste bloemen (d. w. z. wanneer men de bloeiwijzen voor zich houdt, zoals ze aan de bomen hangen, dus eigenlijk de basale bloemen) zijn geslachtsloos, hun meeldraden zijn tot zogenaamde staminodiën vervormd, daaronder zijn de manlike bloemen geplaatst en nog meer naar beneden de tweeslachtige. Het aantal meeldraden en dus ook de hoeveelheid stuifmeel is zeer groot. Slechts een klein deel van de stampers groeit tot peulen uit. Het is daarom niet van grote betekenis, wanneer een deel van deze stampers vernield wordt, indien de bloeiwijze maar niet zodanig beschadigd wordt, dat vruchtvorming is uitgesloten. Wel vindt men vaak sterk beschadigde bloeiwijzen, maar dit wordt waarschijnlijk niet door de goede bestuivers gedaan.

Op de bomen in de Plantentuin komen tamelijk grote vleermuizen op bezoek. Zij vliegen eerst in bogen rondom de kroon, zwieren dan tussen de takken door, om zich ten slotte op een bloeiwijze neer te zetten. Meestal blijven ze slechts korte tijd op de bloeiwijzen zitten, van enkele seconden tot bijna een minuut lang. De dieren vliegen 's avonds en daardoor wordt het waarnemen zeer bemoeilikt, maar met een sterke electrische lantaarn en een kijker gewapend lukte het. Het is echter zeer wel denkbaar, dat de dieren door het sterke licht worden verschrikt en het bezoek daardoor slechts zeer kort duurde. Waarnemingen in de maneschijn gedaan, leerden echter ook, dat de duur van het bezoek

wisselend was en vaak zeer kort. Bij het verlaten van de bloeiwijzen laten de dieren zich vallen en cirkelen daarna weder rond de kroon en door de takken.

De door mij waargenomen vleermuizen zetten zich alle, zoals dat ook door DANSER beschreven is, met de kop naar boven op de bloemen neer, zodat de buik tegen de tweeslachtige bloemen aankomt. Op een mooie, heldere avond ben ik in gezelschap van de beide taxidermisten van het „Zoologisch Museum”, de heren FRANCK en HOOGERWERF, naar de bomen gegaan en na enkele vergeefse pogingen gelukte het aan eerstgenoemde om een dier te bemachtigen. Niet alleen het schieten van de hoog in de bomen vliegende en korten tijd zittende vleermuizen was moeilijk, maar ook het opzoeken van de in de dichte ondergroei neergevallen dieren. Het geschoten exemplaar werd door Dr DAMMERMAN als *Eonycteris spelaea* DOBS. gedetermineerd.

De vertegenwoordigers van het geslacht *Eonycteris* voeden zich met stuifmeel (zie VAN HEURN, l. c. p. 140). De tong van deze dieren is zeer lang en met naar achteren gerichte papillen bedekt, en de maag van het geschoten dier bleek met stuifmeel en resten van helmknoppen gevuld te zijn, die van de peté afkomstig waren. De haren van de hals, borst en van het achterlijf waren geheel geel gekleurd door de daarop vastgehechte stuifmeelkorrels van de peté.

Ik acht het zeer onwaarschijnlijk, dat de stempels van de onderste bloemen bestoven zouden kunnen worden met stuifmeel van de hoger geplaatste bloemen, dat door regenwater meegevoerd wordt, zoals VAN HEURN meent. Dit stuifmeel bleek namelijk in water niet te kiemen. Voorlopig meen ik, dat we moeten aannemen, dat de peté door dieren bestoven wordt, wanneer zelfbestuiving tenminste geen resultaat oplevert. Het was mij niet meer mogelijk dit te onderzoeken.

Vele malen had ik op de bloeiwijzen vrij grote donkere insecten gezien, maar ik kon niet uitmaken, wat voor dieren het waren. Op een der afgeschoten bloeiwijzen vond ik ten slotte een exemplaar van de grote honigbij *Megapis indica* F. Het is voor zover mij bekend de enige bij, die op Java's avonds vrij dikwijls op het licht afkomt. Waarschijnlijk bezoeken deze dieren, die overdag tot de gewone bloembezoekers behoren, ook 's avonds en 's nachts de bloemen. Op de bloemen van *Chydenanthus excelsus* MIERS., die 's avonds opengaan, zag ik de *Megapis* meermalen. Het is mij onbekend of deze bij tot de geregelde nachtelijke bloembezoekers behoort. Over de bestuiving van 's nachts bloeiende planten is nog zeer weinig bekend. Misschien kan een der Buitenzorgse entomologen hierover nadere inlichtingen verschaffen.

W. DOCTERS VAN LEEUWEN.

Nycticorax caledonicus? — Op 22 April 1933 werden drie broedende paren van *Nycticorax* door mij aangetroffen op de broedplaats van Tambak Boekol in gezelschap van de *Nycticorax n. nycticorax* (L.), *Egretta i. intermedia* (WAGL.), *Egretta garzetta nigripes* (TEMM.) en *Phalacrocorax javanicus* (HORSF.), waarmee zij een afzonderlijk eilandje bewoonden.

In habitus komen eerstgenoemde vogels volkomen overeen met de in den Dierentuin te Soerabaia aanwezige *N. Caledonicus*, geïmporteerd in Januari 1931 uit Australië.

De legsels van de drie paren bestonden resp. uit 3 — 3 — 2 stuks groenblauwe eieren, overeenstemmend met die van *N. n. nycticorax*, alsook hun nestbouw.

Eén der legsels mislukte, de eieren werden na veertien dagen koud teruggevonden, bleken echter wel bevrucht. Het aanwezig zijn van de verlaten eieren mag wel een wonder heeten, daar *Corvus coronoides macrorhynchos* (WAGL.) en *Haliastur indus intermedius* (GURN.) ook hier niet ontbraken.

Twee jongen van *N. Caledonicus* werden medegenomen ten behoeve van genoemden tuin, waar zij ter herkenning geringd werden, omdat deze exemplaren niet te onderscheiden zijn van de jongen van *N. n. nycticorax*.

Inmiddels groeien deze jonge vogels in afwachtingforsch op.

In dit seizoen werd maar eenmaal gebroed door *N. Caledonicus*, waarna deze vogels de broedplaats verlieten, de tambak nog vol leven en bedrijvigheid achterlatend.

Niet uitgesloten is, dat *N. Caledonicus* reeds vroeger op deze plaats broedde en bijvoorbeeld één of meer broedseizoenen heeft overgeslagen, zooals dat het geval is in Tambak Bangoan met *Threskiornis aethiopica*, welke daar sinds jaren broedt, echter niet geregeld.

Beter is het gesteld met *Plegadis falcinellus*. Deze vogel slaat in laatstgenoemde tambak geen enkel broedseizoen over.

Soerabaia, 29 Juli 1933.

F. F. SCHOENMAKERS.